

Prof. dr sc. Nada Hulina

**VIŠE BILJKE – STABLAŠICE,
Sistematika i gospodarsko značenje**

Vrsna botaničarka i dugogodišnja nastavnica botanike na Agronomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Nada Hulina nedavno je, u izdanju tiskarskoga poduzeća Golden marketing – Tehnička knjiga u sklopu serije edicija "Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu" objavila opsežno djelo pod naslovom "Više biljke – Stablašice, Sistematika i gospodarsko značenje". Knjiga formata 27×20 cm obuhvaća 343 stranice i otisnuta je na glatkom, bijelom papiru. Sam sadržaj obuhvaća uobičajena poglavlja – Predgovor, Uvod, Osnove Sistematike bilja, Značajke sistematskih skupina viših biljaka, Literatura, Pregled obrađenih sistematskih jedinica i Botanička kazala. Recenzenti su bili prof. dr sc. Mira Knežević, profesorica Poljoprivrednog fakulteta iz Osijeka, prof. dr. sc. Jozo Franjić, profesor Šumarskog fakulteta i prof. dr. sc. Mihaela Britvec, profesorica Agronomskog fakulteta, oboje iz Zagreba.

Ako izostavimo poglavlja "Predgovor" i "Uvod", poglavlje "Osnove sistematike bilja" mogli bismo smatrati "općeobrazovnim" biološkim, botaničkim poglavljem. U njemu se prikazuje povijest i pregled razvitka sistematike bilja od Antike, preko Linnéa do danas. Sadržaj toga poglavlja znanstvenicima i stručnjacima s biološkom naobrazbom uglavnom je dobro poznat, a početnici - studenti i amateri, naročito bez osnovne biološke naobrazbe, moći će u njemu saznati mnoštvo zanimljivih podataka.

Svakako najveće, najznačajnije i osobito sveobuhvatno poglavlje je poglavlje "Značajke sistematskih skupina viših biljaka", koje obuhvaća ukupno 263 stranice. U njemu se prema filogenetskom principu u sklopu odjeljaka Bryophyta, Pteridophyta, Pinophyta i Magnoliophyta, u 12 razreda, 98 redova, 203 porodice i 711 rodova obrađuje preko 1400 biljnih vrsta. Biljne vrste označene su znanstvenim latinskim imenima s time da se uz njih pridodaje i izvorni hrvatski ili izvedeni hrvatski naziv. Između navedene 203 porodice,

vrstama su najzastupljenije porodice Fabaceae – mahunarke, Asteraceae s.l.(Compositae) – glavočike i Poaceae (Gramineae) – trave.

Tekstovi porodica i rodova su popraćeni dužim ili kraćim opisom ili komentarom, s time da se vrstama onih porodica i rodova koje imaju neko gospodarsko značenje pridaje veća pozornost i poklanja više teksta. Mnoge od takvih vrsta prikazane su i pomoću odgovarajućih crteža, priloženih tekstu. Tako je naročita pozornost posvećena svim onim biljnim vrstama koje su zastupljene u poljoprivrednoj proizvodnji – ratarstvu, voćarstvu, cvjećarstvu i hortikulturi, kao i onim biljkama koje se ne uzgajaju, ali od prirode rastu na različitim staništima, a njihovi plodovi ili neki drugi organi ili njihovi dijelovi imaju značaj za čovjeka. Tako je posebna pozornost posvećena samoniklom ljekovitom i aromaričnom bilju, pogotovo onih porodica, kao npr. Apiaceae (*Carum carvi* - kopar, *Foeniculum vulgare* - komorač) i Lamiaceae (*Salvia officinalis* – ljekoovita kadulja, *Satureja montana* – primorski vrisak, *Majorana hortensis* - mažuran, *Origanum heracleoticum* - origano, *Ocimum basilicum* - bosiljak i dr) i mnoge druge, manje poznate.

Osim tzv. "korisnih biljka" u okvirima privrednoga značaja važnu ulogu imaju i tzv. "štetne" biljke koje se obično nazivaju korovima. Korovi su biljke koje su se iz prirodnih biotopa uselile na poljoprivredne, rjeđe šumske površine i svojom životnom aktivnošću smanjuju prinose. Postoji posebna znanstvena disciplina – herbologija, koja se bavi svim aktivnostima vezanim za korove i njihovo suzbijanje. Međutim, među korovima možemo naći i takve biljke koje za čovjeka imaju vrlo veliki značaj. Takvih je biljaka mnogo, pa bi bilo teško neku od njih posebno izdvojati. Ipak, neka mi bude dopušteno spomenuti našu "običnu" koprivu. Uglavnom ju se smatra nekorisnom - "neće grom u koprive" – ali kopriva je izuzetno ljekovita biljka, bogata različitim ljekovitim tvarima, a njeni mladi listovi sadrže mnogo vitamina C. U kuhanom obliku, kao varivo, vrlo su ukusni za jelo. Isto tako, rizomi koprive su, također, vrlo ljekoviti i ulaze u sastav mnogih ljekovitih pripravaka. Kao suprotnost treba spomenuti još samo ambroziju ili limundžik (*Ambrosia artemisifolia*), korovnu biljku podrijetlom iz Sjeverne Amerike s jakim negativnim djelovanjem na osobe podložne peludnim alergijama dišnih putova.

Literatura – U popisu korištene literature, literaturni izvori navedeni su abecednim redom autora, bez obzira na koju se problematiku odnose, ali postoji nekoliko slojeva izvora. Jedno su teoretska, sistematska i floristička djela, drugo

su specijalistička, poljoprivredna, šumarska i hortikulturna djela i treće djela s nutricističkom i ljekarničkom problematikom.

Pregled obrađenih sistematskih jedinica. U tom se poglavlju navode sve sistematske jedinice (taksoni) prema filogenetskom principu.

Na kraju knjige pridodana su dva abecedna kazala radi lakšega snalaženja u tekstu. Prvo je Abecedno kazalo latinskih imena biljaka, a drugo je Abecedno kazalo hrvatskih i izvedenih naziva biljaka. Na taj način u potpunosti je moguće vrlo brzo pronaći onaj tekst u knjizi kojega se u određenom trenutku želi potražiti.

S obzirom na sadržaj knjiga će kao izuzetno kvalitetan priručnik moći poslužiti agronomima, šumarima, biolozima, te svim onim stručnjacima koji su na bilo koji način povezani i educirani u biološkom smislu. I mnogobrojni ljubitelji prirode koji po svojem osnovnom obrazovanju nisu biološki educirani, moći će u mnogobrojnim kraćim ili dužim tekstovima pojedinih "natuknica" pronaći za njih mnoštvo novih, zanimljivih i poučnih podataka. U tom smislu možemo izuzetnu knjigu "Više biljke – Stablašice, Sistematika i gospodarsko značenje" profesorice Nade Huline, našoj čitalačkoj publici najtoplije preporučiti.

Napokon, na kraju treba napomenuti da zainteresirani knjigu profesorice Nade Huline pod naslovom "Više biljke – Stablašice, Sistematika i gospodarsko značenje" mogu nabaviti u knjižarama Školske knjige i Profila, te u Knjižari Ljevak, Trg bana Josipa Jelačića 17 kao i direktno od izdavača Golden Marketing, Jurišićeva ulica 10, Zagreb.

Prof. dr. sc. Ivo Trinajstić

